

“MÜLTECİ ÖĞRENCİLER KANADI KIRIK KUŞLAR GİBİDİR”: ÖĞRETMEN ADAYLARININ MÜLTECİ ÖĞRENCİ ALGILARI

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Durmuş BURAK¹, Zeynel AMAÇ²

1 Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, dburak@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3310-1505.

2 Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, zamac@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1387-5773.

Geliş Tarihi: 21.06.2021 Kabul Tarihi: 01.09.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.955233

Öz: Son yıllarda başta Suriyeliler olmak üzere milyonlarca insan mülteci olarak yaşamlarını Türkiye’de devam ettirmek durumunda kalmıştır. Mültecilerin pek çok ihtiyacı gibi eğitimleri de karşılanmakta, mülteci öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda Türk öğretmenler tarafından eğitilmektedir. Bu yeni durumu yönetebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi oldukça önemlidir. Öğretmen adaylarına bu yeni durumu yönetebilecek yeterlilikleri kazandırmak için öncelikle mülteci öğrencilerle ilgili algılarının belirlenmesi gerekmektedir. Zira öğretmen adaylarının mülteci öğrencilere yönelik algıları, bu öğrencilere karşı yaklaşımlarını belirleyen önemli bir göstergedir. Bu araştırmanın amacı metaforlar aracılığıyla öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramı hakkındaki algılarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma nitel araştırma yaklaşımında fenomenoloji araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Güneydoğu Doğu Anadolu Bölgesindeki bir üniversitenin eğitim fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören 132 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma verileri “Mülteci öğrenci ... gibidir/benzer. Çünkü...” sorularının yer aldığı bir form kullanılarak elde edilmiştir. Veriler, fenomenolojik analiz yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Analizler sonucunda öğretmen adaylarının mülteci öğrenciler konusunda 86 geçerli metafor ürettiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ürettiği metaforların “Dezavantajlı Bir Grup Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler” ve “Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler” temaları altında toplandığı saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının mülteci öğrencilere karşı algılarının çoğunlukla olumlu olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarından yola çıkarak öğretmen ve mülteci eğitimi bağlamında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: mülteci öğrenci, öğretmen adayı, metafor

“REFUGEE STUDENTS ARE LIKE BROKEN-WINGED BIRDS” PRE-SERVICE TEACHERS’ PERCEPTIONS OF REFUGEE STUDENTS

Abstract:

Millions of people, especially Syrians, have been living in Turkey as refugees since 2011. Their education needs are met by Turkish teachers in schools of the Ministry of National Education. It is crucial to educate teachers who can manage this new situation. To equip prospective teachers with the competencies to better educate their future students, their perceptions of refugee students should be determined because the perceptions of teacher candidates about refugee students is an important indicator that determines their approach towards these students. The purpose of this study was to explore prospective teachers’ perceptions of refugee students through metaphors. To do this, the study was designed as phenomenology research with a qualitative approach. The participants consisted of 132 prospective teachers in various departments of faculty of education at a university in Southeast-Eastern Anatolia. The research data were obtained using a form with the prompt “A refugee student is like ... because ...” Phenomenological analysis approach was used to analyze the data. The analysis showed that the teacher candidates produced 86 valid metaphors about refugee students. The themes emerged according to the results are as follows: “Refugee students as a disadvantaged group,” “Refugee students as opportunity education,” “Refugee students as a problem” and “Refugee students as a temporary situation.” According to the results, it was found that the pre-service teachers’ perceptions of refugee students were generally positive. Suggestions were presented in the context of teacher and refugee education.

Keywords: refugee students, pre-service teachers, metaphors

Giriş

Son yıllarda çeşitli nedenlerle milyonlarca insan Türkiye’ye sığınmış ve mülteci olarak yaşamlarını devam ettirmek durumunda kalmıştır. Bu mültecilerin büyük çoğunluğunu Suriyeli kökenli sığınmacılar oluşturmaktadır. Son verilere göre Türkiye’de yaklaşık 3.7 milyon Suriye kökenli mülteci yaşamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2021a). Suriyeli mültecilerin 1.200.000’den fazlası 5-17 yaş arasında ve okul öncesi eğitimden liseye kadar okul çağındaki çocuklardan oluşmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2021); GİGM, 2021a). Bu çocukların yaklaşık %90’ı resmi konaklama merkezlerinin (kamp) dışında, başka bir ifadeyle de şehir merkezlerinde

yaşamaktadırlar (GİGM, 2021a). 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren mülteci çocukların eğitimi, kapsayıcı eğitim sürecine dâhil edilmiştir. Bu bağlamda da mülteci çocuklar Türk okullarında, Türk öğretmenler tarafından eğitilmektedir. Dolayısıyla bu durumu yönetebilecek, yönlendirebilecek ve kontrol altına alabilecek yetkinlik ve becerilerle donanmış öğretmenlerin yetiştirilmesi oldukça önemlidir. Bu noktada öğretmen eğitiminin de bu yönde evrilmesi ve değişim göstermesi gerekmektedir. Ancak verilen ya da verilecek eğitim öncesinde öğretmen adaylarının özellikle mülteci öğrencilere yönelik yaklaşımlarını belirlemek, verilen ya da verilecek eğitimin nasıl ve ne şekilde olması gerektiği hakkında fikirler sunacaktır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramına yönelik algılarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Mültecilerin Eğitimi

Kendi ülkesini savaş, siyasi olaylar, doğal afetler vb. nedenlerle terk edip başka ülkelere sığınan kişilere mülteci denmektedir. Bu çalışmada mülteci kelimesi geçici koruma altındaki insanlar, zorla göç edenler, sığınmacılar ve göçmenler için şemsiye bir terim olarak kullanılmıştır. Çünkü özellikle Suriyeli sığınmacılar, resmi olarak mülteci statüsünde yer almamakla birlikte mülteci kavramının gerektirdiği niteliklere sahip oldukları düşünülmektedir. Türkiye'nin de imzaladığı 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesinin 22. maddesinin 1. fıkrasına göre mülteciler, Türk vatandaşlarıyla benzer şekilde, en temel düzeyde de olsa eğitim almalıdır. Bu sözleşme çerçevesinde dili, dini, ırkı ve statüsü ne olursa olsun her bireyin en temel haklarından birisi eğitimidir. Bu nedenle mültecilerin temel eğitim hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanması oldukça önemlidir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ([UNHCR], 2019) mültecilerin, sığındıkları ülkelerde eğitim hizmetlerinden faydalanmasının önemli olduğunu belirtmekte ve mülteci eğitiminin önemini şu hususlarla vurgulamaktadır:

- Eğitim en temel insan hakkıdır,
- Eğitim, mülteci çocukları zorla silahlı gruplara katılmaktan, çocuk işçiliğinden, seks ticaretinin bir parçası olmaktan ve küçük yaşta zorla evliliklerden korur,
- Eğitim, mültecilerin üretken olmasını sağlar, onlara doyurucu ve bağımsız bir yaşam sürmeleri için bilgi ve beceriler kazandırır, onları güçlendirir,
- Eğitim, mültecilerin hayatlarını ve topluluklarını yeniden inşa etmek için önemli fırsatlar sağlar ve onların çabalarını destekler.

UNHCR'nin (2019) da belirttiği gibi eğitim, sosyal, kültürel ve ekonomik uyumun en önemli koşullarından birisidir. Çeşitli sebeplerle yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalan insanların yeni hayatlarına alışmaları oldukça zorlu bir süreçtir. Özellikle başka bir dilin konuşulduğu ülkede mülteci olmak ve o ülkenin kültürüne alışmak basit bir

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

olgu değildir. Bu nedenle uyum sürecinin kolay ve sorunsuz atılması için mültecilere eğitim fırsatlarının sunulması gerekmektedir.

Boyacı ve Öz'e (2019) göre mülteci eğitimi “kamplarda veya şehir içi yerleşimlerde, ulusal ve uluslararası kuruluşlarca mültecilere sağlanan eğitimidir”. Girişte de belirtildiği üzere, ülkemizdeki mültecilerin çoğunluğu şehir merkezlerinde Türkler ile beraber yaşamakta ve çocukları eğitim ortamının bir parçası olarak hayatlarını devam ettirmektedir. Ancak eğitim sistemi içerisindeki mülteci öğrenciler bütün dünyada olduğunu gibi (Dryden-Peterson, 2015; Kanu, 2008) Türkiye’de de zorluklar yaşamaktadır. Alanyazında özellikle Suriye kökenli öğrencilerin Türk eğitim sisteminde yaşadıkları sorunları teyit eden çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda, en önemli sorunun mülteci eğitimi konusunda öğretmenlerin pedagojik eksiklikleri olduğu vurgulanmaktadır (Amaç ve Yaşar, 2018; Ciğerci ve Güngör, 2016; Çitçi, Arseven, Yıldız ve Orhan, 2020; Er ve Bayındır, 2015; Sağlam ve İlksen Kanbur, 2017; Taşkaya ve Ersoy, 2016; Yaşar ve Amaç, 2018). Bu kapsamda öğretmenler mülteci çocukların özel ihtiyaç ve durumlarına uygun eğitim-öğretim ortamı hazırlama ve uygulama konusunda sınıtlar çekmektedir. Böylece hem mülteci çocukların hem aynı sınıfı paylaşan Türk çocukların nitelikli eğitim alması konusunda sorunlar yaşanabilmektedir. Bu nedenle sınıfında mülteci öğrenci bulunma ihtimali yüksek olan öğretmen adaylarının, bu duruma hazır olarak yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Ancak verilen ya da verilecek eğitim öncesinde öğretmen adaylarının özellikle mülteci öğrencilere yönelik yaklaşımlarını belirlemek gerekmektedir. Zira öğretmen adaylarının mülteci öğrencilere yönelik algıları, onların yaklaşımını ortaya koymakta ve mülteci öğrencilerin sorunlarını azaltabilecek yeterlilikte eğitim alması noktasında bir anahtar rolü görmektedir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramına yönelik algılarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm dünya da olduğu gibi ülkemizde de hassas bir konu olan “mülteci öğrenci” kavramı hakkında öğretmen adaylarının algılarının belirlenmesinde metaforlar oldukça önemli bir yere sahiptir.

Metaforlar ve Öğretmen Adayları

Türk Dili Kurumu sözlüğüne (2019) göre metafor (mecaz, zihinsel imge), bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma anlamına gelmektedir. Örneğin, “çocuklar çiçeğe benzer” metaforunda kastedilen botanik manadaki çiçek değildir; çiçek gibi güzel kokan, güzel görünen, kırılğan gibi anlamlarla ilişkilendirilmiştir. Saban’a (2004) göre metafor, “X’in Y gibi olduğunun açık veya örtük bir biçimde belirtilmesiyle oluşur. Bu bağlamda metaforlar, eğitimcilere iki şey arasında karşılaştırma yapmak, iki şey arasındaki benzerliklere dikkat çekmek veya bir şeyi, başka bir şeyin yerine koyarak açıklamak için fırsat tanırlar”. Öğretmen eğitiminde metaforların kullanılması önemli görülmektedir. Bununla ilgili yaptığı bir analiz çalışmasında Saban (2006), “öğretmen eğitimcileri metaforları, öğretmen adaylarının kişisel değerlerini, inançlarını, öğretim, öğrenme ve okulla ilgili felsefelerini analiz etmede kullanabilir” demekte ve metaforların pedagojik bir araç olarak

kullanılabileceğini belirtmektedir. Daha önce de vurgulandığı gibi “mülteci öğrenci” kavramı hassas bir olgudur. Dolayısıyla öğretmen adaylarının bu konudaki algılarının belirlenmesinde metafor gibi örtük benzetimlerin daha geçerli veriler elde edilmesine katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Öğretmen adaylarının çeşitli konulardaki algılarıyla ilgili azımsanmayacak sayıda metafor çalışması yapılmıştır. Alanyazında, beyaz ırktan gelenlerin imtiyazları (Goselin ve Meixner, 2015); demokrasi (İbret, Recepoğlu, Karasu Avcı, Recepoğlu, 2018); eğitim (Altun ve Apaydın, 2013); eğitim programı (Gültekin, 2013); görsel sanatlar öğretmeni (Kalyoncu, 2012); kültür (Akyol, ve Kızıltan, 2019); matematik (Güler, Akgün, Öcal ve Doruk, 2012); okuma-yazma öğretimi (Shaw ve Mahlios, 2011); ortaokul öğretmeni olmak (Mellado, Montaña, Luengo ve Bermejo, 2018); öğrenci (Saban, 2010); öğrenme (Casebeer, 2015); öğretim (Casebeer, 2015; Hamilton, 2016; Turan, Yıldırım ve Tıkman, 2016); öğretmen (Buchanan, 2015, Hamilton, 2016; Marchant, 1992; Seferoğlu, Korkmazgil ve Ölçü, 2009); öğretmenlik mesleği (Turan, Yıldırım ve Tıkman, 2016); sınıf (Marchant, 1992); sınıf yönetimi (Akar ve Yıldırım, 2009); sınıfta disiplini sağlamak (Ekici ve Akdeniz, 2018); uzaktan eğitim (Atik, 2020) kavramları kullanılarak metafor çalışmaları yapılmıştır.

Mülteciler, Metaforlar, Eğitim ve Öğretmen Adayları

Alanyazında mülteci ve mülteci kavramıyla ilişkili kavramlar (göç, Suriyeli sığınmacılar gibi) ve mülteci eğitimi konusunda yapılmış çeşitli metafor çalışmaları da bulunmaktadır. Bunların birinde Kılınç, Karayel ve Koyuncu (2018) Mersin Geçici Eğitim Merkezinde öğrenim gören 18 Suriyeli ve bir ilkokulda öğrenim gören 23 Türk, toplam 41 öğrenciyle bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Türk ve Suriyeli öğrenciler göç kavramını farklı şekillerde algılamaktadır. Benzer şekilde Keskin, Karaloğlu, Tufan, Karatepe ve Keskin de (2019) yaptıkları bir çalışmada ortaokul öğrencilerinin göç kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemiştir. Çalışma sonucunda göç kavramı hakkında üst sınıflardaki öğrencilerin daha az kavram yanlılığı içinde olduğu görülmüştür. Yapılan başka bir çalışmada ise Yurdakul ve Tok (2018) öğretmenlerin mülteci öğrenciler hakkında genel olarak olumlu duygulara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmen adaylarıyla yapılan mülteci temalı metafor çalışmaları özellikle Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Durmuş ve Baş (2016), Taze ve Aktın (2018) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarıyla, Kara, Yiğit ve Ağırman (2016) ise Türkçe öğretmen adaylarıyla çalışmalar yapmıştır. Ayrıca Tezcan (2019) eğitim fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının Suriyeli çocuklarla ilgili görüşlerini metaforlar aracılığıyla incelemiştir. Bu çalışmalarda genel olarak öğretmen adaylarının Suriyeli öğrencilerle ilgili olumlu ve olumsuz algılara sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının mülteci, sığınmacı, göç, Suriyeliler vb. konulardaki algılarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmayı amaçla-

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

yan çalışmalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının genel olarak olumlu metaforlar ürettikleri görülmektedir. Ancak 2011’de Suriye’den başlayan göç dalgası nedeniyle Türkiye’ye sığınmak zorunda kalan mülteciler hakkında, zaman geçtikçe algıların olumsuz doğru evrildiğini söylemek mümkündür. Öte yandan özellikle mülteci kavramına yönelik algının farklı ortamlar ve zamanlarda değişim gösterebileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle geçmişte bu konuda çalışmalar yapılmış olsa da, süregelen zamanda ve farklı ortamlarda algının değişeceği ve farklılaşacağı göz önüne alınarak yeni çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Öğretmen adayları, gelecekteki öğrencilerine daha iyi eğitim verebilmek için eğitim fakültelerinde alanlarına yönelik teorik ve pratik dersler almaktadır. Bu adayların gelecekteki öğrencileri arasında başka bir kültürden veya ülkeden gelmiş mülteci öğrenci olması ihtimali yüksektir. Dolayısıyla sınıfların günden güne çok kültürlü hale geldiği Türkiye’de öğretmen adaylarının, özellikle mülteci öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılayabilecek, sosyal ve kültürel uyum süreçlerinde destek olabilecek bilinçte yetiştirilmesi önemlidir. Öğretmen adaylarının mülteci öğrencilerle ilgili algılarının belirlenmesi, öğretmen yetiştirme süreci açısından gereklidir. Bu noktada özellikle eğitim fakültelerinin son sınıflarında öğrenim gören ve kısa sürede öğretmenlik mesleğine başlama ihtimali bulunan öğretmen adaylarının algıları daha da önemlidir. Çünkü bu adaylar hem dört yıl süren pedagojik bir eğitim almışlardır hem de okul deneyimi, öğretmenlik uygulaması gibi uygulamalı derslerde mülteci öğrencilerle etkileşim kurmuş olma ihtimalleri yüksektir. Dolayısıyla son sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, mülteci öğrencilere yönelik algılarını deneyimlerine dayalı olarak ifade edebilirler. Öte yandan da kısa sürede öğretmenlik mesleğine geçiş yapma ihtimalleri bulunan öğretmen adaylarının mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğretmenlik yapmaya algısal olarak ne derece hazır olduklarını belirlemek, diğer adaylara gerekli eğitimlerin verilebilmesi açısından da önemlidir. Bu şekilde öğretmen adaylarını gerçek sınıf ortamlarına hazır olarak yetiştirmek mümkün olabilecek, onların mesleki gelişimlerine ve etkili öğretmen olmalarına katkılar sağlanabilecektir. Ayrıca öğretmen adaylarına mesleğe girmeden, mesleğin getirmiş olduğu baskı ve stresle başa çıkma konularında katkılar sunulabilecektir.

Bu çalışmada öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramı hakkındaki algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde çalışmada şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Eğitim fakültesinin son sınıflarında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının mülteci öğrenci hakkında ürettikleri metaforlar nelerdir?
2. Bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategoriler nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramı hakkındaki algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji araştırması olarak desenlenmiştir. Fenomenoloji araştırması bireylerin kendi bakış açılarından algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmayı amaçlayan bir nitel araştırma desendir (Ersoy, 2017). Fenomenoloji araştırması olarak desenlenen bu çalışmada, öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramı hakkındaki soyut algılarını somutlaştırmak için metaforlar yoluyla veriler elde edilmiştir. “Anlamlara ulaşmanın” (Sözer ve Aydın, 2020) bir yolu olarak metaforlar sayesinde bireylerin öznel dünyalarındaki algıları mecazlar yoluyla betimlenebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Mülteci kavramı dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de oldukça hassas bir olgudur. Bu nedenle öğretmen adaylarının mülteci öğrenci algıları metaforlar yoluyla örtük bir biçimde elde edilmeye çalışılmış; böylece araştırmanın geçerliliğinin artacağı düşünülmüştür. Zira metafor kullanma esnasında kişiler, deneyimleriyle yaşadıkları arasında bir bağ kurarak farkında olarak veya olmayarak doğruları söyleme yönelimindedirler (Lakoff ve Johnson, 2003).

Çalışma Grubu

Bu çalışma 2019 yılında, Güney Doğu Anadolu Bölgesindeki bir üniversitenin eğitim fakültesinde gerçekleştirilmiştir. Bölge demografik yapısı itibarıyla pek çok mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının gerek sosyal ortamlarda gerekse okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması gibi lisans derslerinde mülteci öğrencilerle etkileşim kurması ve bu öğrencilerle birinci elden deneyimler yaşaması beklenen bir durumdur. Buradan hareketle çalışma grubu amaçlı örnekleme yaklaşımından ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların temele alınmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt, araştırmacı tarafından veya daha önce hazırlanmış bir liste ile belirlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda çalışma grubunun oluşturulmasında özellikle mülteci öğrencilerle deneyimler yaşanacak ortamlar sağlayan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması I derslerinin her ikisini de tamamlama ölçütü benimsenmiştir. Bu ölçüt doğrultusunda da çalışma grubu son sınıf öğretmen adaylarından okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması I derslerini başarıyla tamamlayan katılımcılardan oluşturulmuştur (dersleri alamayan ya da başarılı olmayan son sınıf öğretmen adayları çalışma dışında tutulmuştur). Çalışmaya gönüllü olarak 187 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Ancak çalışma grubunu, veri analizleri sırasında geçerli metaforlar üreten 132 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubuna ait tanılayıcı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

Tanılayıcı Bilgiler	Alt boyut	f	%
Cinsiyet	Kadın	91	68.9
	Erkek	41	31.1
	Toplam	132	100.0
Anabilim Dalı	Fen Bilgisi Eğitimi	21	15.9
	Okul Öncesi Eğitimi	20	15.1
	Sınıf Eğitimi	32	24.2
	Sosyal Bilgiler Eğitimi	28	21.3
	Türkçe Eğitimi	31	23.5
	Toplam	132	100
Mezun olunca öğretmenlik yapmayı düşünme durumu	Evet	126	95.4
	Hayır	6	4.6
	Toplam	132	100
Mülteci bir öğrenci tanıma durumu	Evet	119	90.1
	Hayır	13	9.9
	Toplam	132	100

Veri Toplama Aracı ve Süreci

2019 yılında gerçekleştirilmesi nedeniyle bu çalışma için etik kurul izni alınamamış, onun yerine verilerin elde edileceği eğitim fakültesinin dekanlığından 08.02.2019 tarihli ve 47348363-88 sayılı yazıyla araştırma izni alınmış ve araştırma bu izinle gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan bir form kullanılarak elde edilmiştir. Form, katılımcıların kişisel bilgilerinin ve mülteci öğrenci kavramına yönelik oluşturduğu metaforların yazılabileceği iki bölümden oluşturulmuştur. Form oluşturulurken amaca ve kapsama uygunluğu hakkında alan uzmanlarından görüşler alınmıştır (Eğitim Programları ve Öğretim, Türkçe Öğretimi, Sınıf Eğitimi alanında uzmanlar). Uzman görüşleri sonrasında katılımcıları tanılayacak kişisel bilgi ve mülteci öğrenci kavramı metaforu sorularından oluşan nihai form oluşturulmuştur. Formun kişisel bilgiler bölümünde; katılımcıların cinsiyeti, öğrenim gördüğü anabilim dalı, mezuniyet sonrası öğretmenlik yapma ve mülteci bir öğrenci tanıma durumlarını tanımlayacak sorulara yer verilmiş, metafor oluşturma sorusu bölümünde ise “Mülteci öğrenci... gibidir/benzer. Çünkü...” sorusuna yer verilmiştir.

Sınıf ortamlarında yüz yüze gerçekleştirilen veri toplama sürecinde araştırmacılar, katılımcılara araştırmanın amacını açıklamış ve metaforlarla veri toplama tekniğini

hakkında bilgilendirmeler yapmıştır. Katılımcıların çalışmaya dâhil olmalarında gönüllülük esası gözetilmiştir. Verilerin toplanması için her bir katılımcıya 20 dakika süre tanınmıştır. Veri toplama sürecinde katılımcılardan mülteci öğrenci kavramını tek bir somut gerçekliğe benzetmeleri istenmiş, benzetimleri ve gerekçelerini ilgili boşluklara yazmaları söylenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler fenomenolojik veri analiz yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Fenomenolojik analiz bireylerin deneyimlerinden yola çıkarak algılarının betimlenmesi sürecidir (Ersoy, 2017). Fenomenolojik veri analiz sürecinde Moustakas'ın (1994) önerdiği beş aşamalı yaklaşım benimsenmiştir. Bu aşamalar (i) önemli ifadelerin belirlenmesi, (ii) ortak ifadelerin gruplandırılması, (iii) anlam kümelerinin temalandırılması, (iv) yapısal ve dokusal betimlemelerin yapılması ve (v) betimlemelerin birleştirilmesi şeklinde sıralanmaktadır.

Veri analizi sürecinin ilk aşamasında, elde edilen metaforlar uygunluk açısından irdelenmiştir. İrdeme işleminde metaforu oluşturan benzetim ve benzetilme nedeni arasındaki mantıksal bağ incelenmiştir. Bu işlemde metaforlarla, benzetilme nedeni arasında mantıksal bağ kurulamayan veriler analizlerin dışında tutulmuştur. Örneğin; Mülteci öğrenci “çölde bedevi” gibidir/benzer. Çünkü “nereye gideceğini, ne yapacağını bilemez. O anki yaşamını kurtarmaya çalışır” verisi, metaforu ve benzetim nedeni arasında mantıksal bir bağ kurulamaması nedeniyle analizlerden çıkarılmıştır.

İkinci aşama öncesinde, analiz verilerini içeren metaforları oluşturan katılımcılar etiketlenmiş ve listelenmiştir. Etiketleme işleminde katılımcıların listedeki sırası ve tanılayıcı bilgilerini ifade eden kısaltmalar kullanılmıştır. Bu işlem için katılımcının cinsiyetini (K: Kadın; E: Erkek), öğrenimine devam ettiği anabilim dalını (S: Sınıf Eğitimi; O: Okul Öncesi Eğitimi; T: Türkçe Eğitimi; F: Fen Bilimleri Eğitimi ve SB: Sosyal Bilgiler Eğitimi ve listedeki sırasını (1, 2, 3...) ifade eden bir etiketleme sistemi kullanılmıştır. Örneğin; Sınıf eğitimi anabilim dalında son sınıf öğrencisi olan Ayşe'nin (takma isim) listedeki sırası 17'dir. Analizler öncesinde Ayşe'nin tanılayıcı bilgilerini ifade eden etiketi (K_S_17) olarak belirlenmiştir. Yine bu aşamada her katılımcının metaforu araştırmacılar tarafından anlamsal açıdan tartışılmış ve kodlanmıştır. Kodlamalarda keşfedici bir yaklaşım benimsenmiş ve belirli bir anlam kümesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu aşamada araştırmacıların kodlamalarının tutarlılığı belirlenmiş ve ortak olmayan kodlar tartışılarak tutarlı ve tek bir kod haline getirilmiştir. Tutarlık hesaplamasında Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik=Görüş birliği/Görüş ayrılığı+Görüş birliği) kullanılmıştır. Bu formüle göre çalışmanın araştırmacılar arası tutarlığın (123/123+9) %93 olduğu belirlenmiştir.

Üçüncü aşamada, elde edilen anlam kümelerinden yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Temaların dışında kalan metaforlar araştırmacılar tarafından yeniden gözden geçirilmiş olası yeni temalar tartışılmıştır. Bu aşama sonunda “Dezavantajlı Bir Grup

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler” ve “Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler” temalarına ulaşılmıştır. Dördüncü aşamada araştırmacılar elde ettikleri temaları, temaları oluşturan kodları ve kodları sağlayan metaforları gözden geçirmiş ve temaları tanımlayan yapısal betimlemeleri frekans tabloları hazırlayarak, dokusal betimlemeleri ise doğrudan alıntılarla destekleyerek ve yorumlayarak tamamlamıştır. Son aşama da ise araştırmacılar yaptıkları betimlemeleri birleştirmiş ve analizlerinin iç ve dış geçerliğini tartışmışlardır.

Araştırmacılar

Öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramına ilişkin metaforik algılarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın birinci araştırmacısının on yıllık ilkökul öğretmenliği, altı yıllık akademisyenlik tecrübesi bulunmakta, öğretmen eğitimi ve mültecilerle ilgili çeşitli bilimsel tebliğ, makale ve kitap bölümleri bulunmaktadır. İkinci araştırmacının ise beş yıllık ilkökul öğretmenliği, 8 yıl yurtdışı eğitimi, 11 yıllık akademisyenlik tecrübesi bulunmakta, göç ve mültecilerle ilgili çeşitli bilimsel tebliğ, makale ve kitap bölümleri bulunmaktadır. İki araştırmacı da mültecilerin uyumu için eğitimin önemine inanmakta, öğretmen adaylarının mülteciler ve göç konularında resmi ve gayri resmi şekilde eğitim, seminer ve benzeri şekillerde bilgilendirilmesi ve bunlara uygun yetiştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Bulgular

Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenciler Hakkında Ürettikleri Metaforlar

Bu çalışmada öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramı hakkındaki algılarını belirleyebilmek için metaforlar yoluyla veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizlerine göre öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar ve kullanım sıklığı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci Kavramına Yönelik Ürettikleri Metaforlar

Sıra	Metafor	f	Sıra	Metafor	f
1	Kanadı kırık kuş	7	40	Ormandaki bir eğrelti otu	1
2	Yenidoğan bir bebek	6	41	Basketbol maçına çıkmış 1.20’lik oyuncu	1
3	Bakıma muhtaç bir çiçek	6	42	Köksüz bir bitki	1
4	Sudan çıkmış balık	5	43	Rüzgâra karşı duran bir yaprak	1
5	Misafir	5	44	Kardelen	1
6	Göçmen Kuş	5	45	Saksıda yetişen bir bitki	1
7	Yabancı	3	46	Çirkin ördek yavrusu	1

8	Okunması gereken bir kitap	3	47	Yaprakları sararan bir bitki	1
9	Çorak ovada yalnız kalan ağaç	2	48	Yeni bir bilgi	1
10	Fidan	2	49	Muhtaç bir insan	1
11	Zengin bir orman	2	50	Dalından koparılmış bir meyve	1
12	Karanlık bir oda	2	51	Benzini bitmiş bir araba	1
13	Duvar	2	52	Kaktüs	1
14	Kedi	2	53	Dalından düşmüş yaprak	1
15	Güneş	2	54	Kapağı beğenilmeyen kitap	1
16	Kömür	2	55	Filizlenmekte olan bir tohum	1
17	Oyun hamuru	2	56	Aslanlar arasında doğan bir ceylan	1
18	Karanlıkta kaybolmuş bir insan	2	57	Kurumaya yüz tutmuş ağaç	1
19	Kabuğu kırılmış bir kaplumbağa	2	58	Öksüz yetim bir çocuk	1
20	Kaynaştırma öğrencisi	2	59	Zengin kültür	1
21	Kelebek	2	60	Keşfedilmeyi bekleyen hazine	1
22	Mahkûm	2	61	Çözümü bilinmeyen denklem	1
23	Kasırğa	1	62	Kurşun kalem	1
24	Kırlangıç	1	63	İssiz çölde tek tük açan çiçek	1
25	Kıracı	1	64	Ayakkabı	1
26	Ödünç Eşya	1	65	Meşale	1
27	Turist	1	66	İnşaat	1
28	Susuz tarla	1	67	Bilgiye aç insan	1
29	Yıkık bir ev	1	68	Yağmur	1
30	Kış mevsimi	1	69	Nar	1
31	Güneşi olmayan dünya	1	70	Taş	1
32	Boşlukta kalan bir öğrenci	1	71	Uyumsuz renklerle örülmüş kazak	1
33	Ağaçlar içinde kalmış bir ağaççık	1	72	Misafir çocuğu	1
34	Dilsiz bir insan	1	73	Nesli tükenmekte olan canlı	1
35	Uyku halindeki tohum	1	74	Elma kasasındaki limon	1
36	Boş bir levha (Tabula Rasa)	1	75	Ağacına ait olmayan bir meyve	1
37	Sürpriz yumurta	1	76	Rüzgâr	1
38	Kapalı bir kutu	1	77	Diğer	10
39	Açmamış çiçek	1			

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

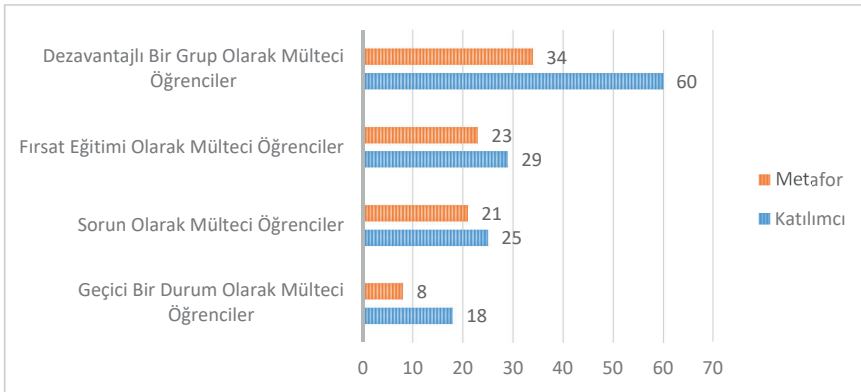
Tablo 2’de görüldüğü üzere eğitim fakültesinde öğrenim gören 132 öğretmen adayı, mülteci öğrenci kavramı hakkında 86 farklı metafor oluşturmuştur. Öğretmen adayları mülteci öğrenci kavramını en çok “Kanadı Kırık Kuş”, “Yenidoğan Bir Bebek”, “Bakıma Muhtaç Bir Çiçek” Sudan Çıkmış Balık”, “Misafir” ve “Göçmen Kuş” metaforlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Ayrıca en az iki öğretmen adayı “Yabancı”, “Okunması Gereken Bir Kitap”, “Çorak Ovada Yalnız Kalan Ağaç”, “Duvar”, “Oyun Hamuru” ve Kelebek” metaforları ile mülteci kavramını açıklamıştır. Öte yandan mülteci öğrenci kavramına ilişkin üretilen 64 metaforu sadece bir öğretmen adayı kullanmıştır.

Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci Kavramına Yönelik Ürettikleri Metaforların Kavramsal Kategorileri

Yapılan analizlere göre öğretmen adaylarının mülteci kavramına yönelik ürettikleri 86 metafor, kavramsal olarak dört temada gruplandırılmıştır. Bu temalar sırasıyla “Dezavantajlı Bir Grup Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler” ve “Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler” olarak tanımlanmıştır. Bu temaları oluşturan metaforların dağılımları Şekil 1’de verilmiş, devamında her bir tema açıklanmış, tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Şekil 1.

Metaforların Temalara Göre Dağılımı

Dezavantajlı Bir Grup Olarak Mülteci Öğrenciler

60 öğretmen adayının mülteci öğrenci kavramı hakkında ürettiği 34 farklı metafor bu temayı oluşturmuştur. Bu temada öğretmen adayları mülteci öğrencileri sıklıkla “Kanadı Kırık Kuş”, “Yenidoğan Bir Bebek”, “Bakıma Muhtaç Bir Çiçek” ve “Sudan Çıkmış Balık” metaforları ile ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmen adayları mülteci öğrencileri “Benzini Bitmiş Bir Araba”, “Köksüz Bir Bitki”, “Çorak Ovada Yalnız Kalan

Ağaç”, “Dalından Koparılmış Bir Meyve” ve “Aslanlar Arasında Doğan Bir Ceylan” metaforları ile açıklamışlardır. Şekil 2’deki kelime bulutunda bu temayı oluşturan metaforlar, kullanım sıklığını ifade edecek bir biçimde sunulmuştur.

Şekil 2.

Dezavantajlı Bir Grup Olarak Mülteci Öğrenciler Temasını Oluşturan Metaforlar

Oluşturulan metaforlara göre öğretmen adayları, mülteci öğrencilerin hep eksik bir yanlarının bulunduğunu, sınırlı ve zorlu koşullarda mücadele verdiklerini yani genel olarak risk altında ve dezavantajlı olduklarını düşünmüşlerdir. Genel olarak öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri desteklenmesi, ilgilenilmesi gereken bir grup olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Öte yandan öğretmen adaylarının, mülteci öğrenci kavramına ilişkin ürettikleri metaforların çoğunluğu bu temayı oluşturmuştur. Dolayısıyla öğretmen adaylarının genel olarak mülteci öğrencileri dezavantajlı bir grup olarak tanımladıkları ve onların bu sınırlılıklarının farkında oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının dezavantajlı bir grup olarak mülteci öğrenci metaforlarına ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Mülteci öğrenci kanadı kırık bir kuş gibidir/ benzer. Çünkü kanadı kırık bir kuş ne yapacağını bilemez bilse de kanadı kırık olduğu için bunu yapamaz. Mülteci bir öğrenci de vatanından ayrılarak zaten eksik kalmıştır. Kanadı kırık kuş gibi ne yapacağını bilemez. Onun için ona destek olunması, kanatlarını kazanması için yardım edilmesi gereklidir.” (K_T_102).

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

“Mülteci öğrenci yenidoğan bir bebek gibidir/ benzer. Çünkü mülteci öğrenciler de yeni doğmuş bir bebek gibi ne bizimle konuşabiliyorlar ne de tam anlamıyla anlattıklarımızı anlayabiliyorlar. Bizler öğretmen olarak bir bebek yetiştiriyormuş gibi onları yetiştirip iletişim kurabilir hale getirmeliyiz. Bazen onların yeni doğmuş bir bebek gibi sınıfındaki arkadaşlarında daha çok bize ihtiyaçları olduğunu kabul etmeliyiz.” (K_O_27).

“Mülteci öğrenci sudan çıkmış balık gibidir/ benzer. Çünkü mülteci öğrencinin de girdiği ortamın kültürü, yaşam şekli, dili çok farklıdır. Tabii bu ortam farklılığı nedeniyle de mülteci olan öğrencinin girdiği ortama entegrasyonu için ekstra bir çaba sarf etmesi gerekir, zorluk çeker.” (E_SB_76).

“Mülteci öğrenci öksüz-yetim bir çocuk gibidir/ benzer. Çünkü nasıl bir çocuk anne- babası olmadan zor yetişirse mülteci öğrenci de kendi yurdundan ayrı kalarak öksüz yetim kalmıştır. Okulda, evde, sokakta hep eksik kalacaktır. O yüzden öğretmen olarak onlara bir anne-baba olmalıyız, itinalı davranmalıyız.” (K_S_38).

“Mülteci öğrenci bakıma muhtaç bir çiçek gibidir/ benzer. Çünkü bakıma muhtaç çiçeğe su verilmezse kurur. İlgi görmezse büyümmez. Yeterli ışık, su ve karbondioksit almazsa fotosentez yapamaz yapamadığı için de solar gider. Aynı bunun gibi mülteci çocukların [öğrencilerin] ilgiye ve eğitime ihtiyaçları vardır. Biz onlara ışık, su gibi ilgi ve eğitim sağlamalıyız ki kaybolmasınlar.” (E_F_13).

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere bu tema altında öğretmen adayları, mülteci öğrencileri genel olarak kanadı kırık bir kuş, yenidoğan bir bebek, sudan çıkmış balık, öksüz-yetim bir çocuk ve bakıma muhtaç bir çiçeğe benzeretek aslında savunmasız ve desteğe ihtiyaç duyan, olması gereken yerin dışında farklı bir yerde bulunan bireyler olarak tanımlamışlardır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının çoğunluğunun mülteci öğrencilerin içinde bulunduğu durumu anlayışla karşıladıkları ve içinde buldukları olumsuzlukları ortadan kaldırmak için istekli oldukları görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının genel olarak mülteci öğrencilere yönelik duygusal anlamda olumlu yaklaştıkları ve algılarının olumlu olduğu söylenebilir.

Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler

29 öğretmen adayının mülteci öğrenci kavramı hakkında ürettiği 23 farklı metafor bu temayı oluşturmuştur. Bu temada öğretmen adayları, mülteci öğrencileri sıklıkla “Okunması Gereken Bir Kitap”, “Oyun Hamuru”, “Zengin Bir Orman” ve “Güneş” metaforları ile ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmen adayları mülteci öğrencileri “Boş Bir Levha”, “Sürpriz Yumurta”, “Kurşun Kalem”, “Meşale” ve “İnşaat” metaforları ile açıklamışlardır. Şekil 3’teki kelime bulutunda bu temayı oluşturan metaforlar, kullanım sıklığını ifade edecek bir biçimde sunulmuştur.

Şekil 3.

Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler Temasını Oluşturan Metaforlar

Oluşturulan metaforlara göre öğretmen adayları mülteci öğrencilerin kültür, hoş-görü ve zenginleştirilmiş bir eğitim için bir fırsat sağladıklarını düşünmüşlerdir. Genel olarak öğretmen adaylarının, mülteci öğrencileri eğitim ortamında önemli bir kaynak olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Öte yandan öğretmen adaylarının, mülteci öğrenci kavramına ilişkin ürettikleri metaforların büyük bir bölümü bu temayı oluşturmuştur. Dolayısıyla öğretmen adaylarının çoğu mülteci öğrencileri fırsat eğitimi sağlayacak bir grup olarak tanımladıkları ve onların eğitime kazandırılmasını faydalı buldukları anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının fırsat eğitimi olarak mülteci öğrenci metaforlarına ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Mülteci öğrenci okunması gereken bir kitap gibidir/benzer. Çünkü mülteci öğrenciler içerisinde bir sürü bilgi olan bir kitap gibi okunup anlaşılmalı ve topluma kazandırılmalıdır. Biz öğretmen olarak onların zenginliğini okumalı ve faydalanmalıyız”. (K_S_72).

“Mülteci öğrenci oyun hamuru gibidir/benzer. Çünkü ne şekil verirsen, o şekli alırlar. Ona en iyi şekli vermeliyiz, iyiyi-doğruyu-güzeli öğretmeliyiz. Hem kendine hem topluma faydalı olur böylece.” (K_O_22).

“Mülteci öğrenci keşfedilmeyi bekleyen bir hazine gibidir/benzer. Çünkü bilindiği gibi mülteci öğrencilerimiz başka bir toplumdaki başka bir kültürden gelmektedir. Eğer öğrenciyi tanırsak bağrından kopup geldiği medeniyetin zenginliklerini öğrenip kendimiz için yararlı

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

olanları bizlerde uygulayabiliriz Bu nedenle mülteci bir öğrenci benim için keşfedilmeyi bekleyen bir hazine gibidir.” (K_T_118).

“Mülteci öğrenci ayakkabı gibidir/ benzer. Çünkü ayakkabı olmadan da yürünebilir ama zorlanılır. Mülteci öğrenci de eğitim sistemiz için ayakkabı gibidir. Onlar olmadan da eğitimimiz devam eder ama onlarla eğitimde fırsat eşitliği ve hümanizm çevresinde hoşgörülü bir eğitim ortamı sağlayabiliriz.” (E_F_3).

“Mülteci öğrenci zengin bir orman gibidir/ benzer. Çünkü zengin bir ormanda bir sürü farklı güzellikler ve faydalar vardır. Mültecilerde kültürümüze zenginlik katarlar. Biz bu zengin kültürden yararlanmalı, kendi kültürümüzü zenginleştirmeliyiz.” (E_S_49).

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere bu tema altında öğretmen adayları, mülteci öğrencileri genel olarak okunması gereken bir kitap, oyun hamuru, keşfedilmeyi bekleyen bir hazine, ayakkabı ve zengin bir ormana benzeretek aslında faydalanılması gereken bireyler olarak tanımlamışlardır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının çoğunun mülteci öğrencilerin kültürel katkılarının farkında oldukları ve bu durumu olumlu anlamda fırsata dönüştürmeye istekli oldukları görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının çoğunun mülteci öğrencilere yönelik eğitsel ve sosyal anlamda olumlu yaklaştıkları ve algılarının olumlu olduğu söylenebilir.

Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler

25 öğretmen adayının mülteci öğrenci kavramı hakkında ürettiği 21 farklı metafor bu temayı oluşturmuştur. Bu temada öğretmen adayları mülteci öğrencileri sıklıkla “Yabancı”, “Duvar”, “Kedi” ve “Kasırga” metaforları ile ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmen adayları mülteci öğrencileri “Rüzgar”, “Misafir Çocuğu”, “Elma Kasasındaki Limon” gibi metaforlar ile açıklamışlardır. Şekil 4’teki kelime bulutunda bu temayı oluşturan metaforlar, kullanım sıklığını ifade edecek bir biçimde sunulmuştur.

Şekil 4.

Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler Temasını Oluşturan Metaforlar

Oluşturulan metaforlara göre öğretmen adayları, mülteci öğrencilerin eğitim ortamı ve sosyal hayat için sorun teşkil ettiklerini düşünmüşlerdir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri, öğretmenlik mesleği için eğitim ortamında sorun kaynağı olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Öte yandan öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramına ilişkin ürettikleri metaforların bir kısmı bu temayı oluşturmuştur. Dolayısıyla bazı öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri eğitim ve sosyal ortam için sorun kaynağı olarak gördükleri ve onlara karşı olumsuz yaklaştıkları anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının sorun olarak mülteci öğrenci metaforlarına ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Mülteci öğrenci yabancı gibidir/ benzer. Çünkü bir yabancı gibi ne bizim dilimizi, ne kültürümüzü bilir. Uyum sağlayamaz bu nedenle de kendi dışlanır, kendileri de bizi dışlar” (K_SB_82)

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

“Mülteci öğrenciler nesli tükenmekte olan canlılar gibidir/benzer. Çünkü onlarda kendi ortamlarından kopmuşlardır. Kendi yaşam alanlarından kopmaları onları tüketmektedir. Bize de zarar vermektedir. Mülteciler kendi ortamlarına gitmelidirler, daha fazla hayatımıza girmemeliler diye düşünüyorum.” (K_F_4).

“Mülteci öğrenci rüzgâr gibidir/benzer. Çünkü mülteci öğrencilerde rüzgâr gibi bir yerden başka yere giderler. Giderken de yanında birçok şey getirirler. Kültürünü, yaşayış tarzını ülkeye getirirler. Bu kültürümüzü bozabilir.” (K_S_62).

“Mülteci öğrenci uyumsuz renklerle örülmüş bir kazak gibidir/benzer. Çünkü sonuç itibarıyla bir kazak gibi belirli bir amacı olan öğrencidir. Ancak uyumsuz renklerle örülmüş bir kazakta olduğu gibi göze batırlar ve dışlanırlar. Amacı gereği eğitilmek isterse de eğitimleri, diğerlerine uyum sağlamaları zordur.” (K_O_28).

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere bu tema altında öğretmen adayları, mülteci öğrencileri genel olarak yabancıya, nesli tükenmekte olan bir canlıya, rüzgâra ve uyumsuz renklerle örülmüş bir kazağa benzeretek aslında kültürel ve sosyal anlamda uyum sorunu yaşayan ve yaşatan, ayrımcılık yapan veya ayrımcılığa maruz kalan bireyler olarak tanımlamışlardır. Bu kapsamda bazı öğretmen adaylarının, mülteci öğrencilerin kültürel ve sosyal farklılıklarını bir sorun kaynağı olarak düşündükleri görülmektedir. Dolayısıyla bazı öğretmen adaylarının mülteci öğrencilere yönelik kültürel, sosyal ve eğitsel anlamda olumsuz yaklaştıkları ve algılarının olumsuz olduğu söylenebilir.

Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler

18 öğretmen adayının mülteci öğrenci kavramı hakkında ürettiği 8 farklı metafor bu temayı oluşturmuştur. Bu temada öğretmen adayları mülteci öğrencileri sıklıkla “Misafir”, “Göçmen Kuş” ve “Kelebek” metaforları ile ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmen adayları mülteci öğrencileri “Ödünç Eşya”, “Turist” ve “Kıracı”, “metaforları ile açıklamışlardır. Şekil 5’teki kelime bulutunda bu temayı oluşturan metaforlar, kullanım sıklığını ifade edecek bir biçimde sunulmuştur.

Şekil 5.

Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler Temasını Oluşturan Metaforlar

Oluşturulan metaforlara göre öğretmen adayları, mülteci öğrencilerin eğitim ortamında gelip geçici bir durum olduğunu düşünmüşlerdir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının, mülteci öğrencileri eğitim ortamında görmezden geldikleri anlaşılmaktadır. Mülteci öğrencilerinin kapsamları gereği sahip oldukları farklılıkları göz ardı ettikleri görülmektedir. Öte yandan öğretmen adaylarının, mülteci öğrenci kavramına ilişkin ürettikleri metaforların çok az bir kısmı bu temayı oluşturmuştur. Dolayısıyla bazı öğretmen adaylarının, mülteci öğrencileri eğitim ortamında gelip geçici bir durum olduğunu gördükleri ve onlara karşı olumlu ya da olumsuz bir yaklaşım içerisinde bulunmadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının geçici bir durum olarak mülteci öğrenci metaforlarına ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Mülteci öğrenci bir kelebek gibidir. Çünkü kelebek gibi bugün var yarın yoklar. Ülkelerindeki savaştan dolayı belirli bir süre için buradalar. Savaş bittiğinde ülkelerine döneceklerdir.” (K_T_120).

“Mülteci öğrenci misafir gibidir/ benzer. Çünkü mültecilerde şuan bizim misafirimiz, bizimle yaşıyor, bizimle okuyorlar. Günü geldiğinde geri ülkelerine dönecekler hatta tanıdığım mülteci arkadaşlarım okulları bitince geri ülkelerine döneceklerini söylüyorlar.” (K_S_52).

“Mülteci öğrenci göçmen kuş gibidir/ benzer. Çünkü [göçten önce] belli bir yerleri, evleri vardır. Ama şartlar onları başka yerlere gitmeye mecbur kılmıştır. Göçmen kuşlardan tek fark-

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

ları göç sürelerinin ne kadar süreceklerini bilmiyorlar, ama illaki yurduna, ülkesine döneceklerdir.” (E_O_33).

“Mülteci öğrenci turist gibidir/benzer. Çünkü turistler gibi ülkemize geçici bir süreliğine gelmişlerdir.” (K_F_10).

“Mülteci öğrenci mahkûm gibidir/benzer. Çünkü kendi memleketi dışında her yer bir zindan gibidir onun için. Her yerde memleketini arar. Memleketinin insanını, havasını yeri gelinece dağını, taşını bile özler. Belki yine yaşar. Her şeye rağmen gülümser; ama içini ısıtarak samimi bir bakış yüzünde tebessüm arar. Ama mahkûmiyet elbet bir gün biter ve mahkûm bile memleketine kavuşur.” (E_SB_79).

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere bu tema altında öğretmen adayları, mülteci öğrencileri genel olarak kelebek, misafir, göçmen kuş, turist ve mahkûma benzeterek aslında Türkiye’ye geçici bir süreliğine gelen bireyler olarak tanımlamışlardır. Bu kapsamda bazı öğretmen adaylarının mülteci öğrencilerin sosyal, eğitsel ya da kültürel olarak olumlu ya da olumsuz etkilerinin farkında olmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının bir kısmının mülteci öğrencilere yönelik sosyal, eğitsel ya da kültürel olarak olumlu ya da olumsuz yaklaşım içerisinde bulunmadıkları, algılarının yansız olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Metaforlar aracılığıyla öğretmen adaylarının mülteci öğrenci kavramı hakkındaki algılarının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, eğitim fakültesi son sınıflarda öğrenim gören 132 öğretmen adayı 86 farklı metafor üretmiştir. Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların analizi sonucunda “Dezavantajlı Bir Grup Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler”, “Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler” ve “Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler” olarak dört temaya ulaşılmıştır.

Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan “Dezavantajlı Bir Grup Olarak Mülteci Öğrenciler” temasına göre öğretmen adayları, mülteci öğrencileri pozitif yönde desteklenmesi gereken öğrenciler olarak algılamaktadır. Öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri “kanadı kırık kuş”, “yeni doğan bir bebek”, “bakıma muhtaç bir çiçek”, “dalından kopartılmış bir meyve” ve “aslanlar arasında doğan bir ceylan” şeklinde tanımlanmaları, onların mülteci öğrencinin risk altındaki gruplardan geldiği gerçeğinin farkında oldukları anlamına gelmektedir. Bu kapsamda dezavantajlı gruplardan gelen öğrenciler aynı zamanda risk altındaki çocuklar olduğu için sosyal, kültürel ve ekonomik olarak desteklenmesi ve özellikle eğitim ihtiyaçlarının karşılanarak içinde buldukları kısır döngüden kurtulmaları sağlanmalıdır (Özbaş, 2014). Uzun ve Özcan’ın (2017) sosyoloji bölümü lisans öğrencileriyle yaptıkları benzer bir çalışmada da dezavantajlı olarak mülteci öğrenciler teması bulunmuş ve mülteci öğrenciler özellikle yardıma ihtiyaç duyan ve kimsesi olmayan bireyler olarak algılanmıştır. Torun ve Demirtaş (2018) ve Tezcan (2019) da benzer şekilde öğretmen adaylarının Suriyeli mülte-

cilere yönelik algılarını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında, öğretmen adayları sığınmacıları çaresiz, yardıma muhtaç ve kimsesizler olarak tanımlamışlardır. İçinde bulunduğumuz göç çağında mültecilik bir tercih olmaktan ziyade zorunluluklardan kaynaklanan bir olgudur. Göç edilen ülkede sosyal uyumun sağlanması eğitimle daha kolay hale gelebilmektedir. Bu durumda, öğretmenlerin mülteci öğrencilerin sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel özelliklerini bilmeleri ve eğitim-öğretim faaliyetlerini bunlara göre planlayıp uygulamaları, onların uyumlarını kolaylaştırabilir. Mevcut araştırmada geleceğin öğretmenlerinin mülteci öğrencilerin dezavantajlı bir yanları olduğunun farkında olmaları, eğitimsel açıdan olumlu olarak değerlendirilebilir.

Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan “Fırsat Eğitimi Olarak Mülteci Öğrenciler” temasına göre öğretmen adayları, mülteci öğrencileri sosyal ve eğitsel açıdan kendileri ve sınıfları için bir zenginlik olarak algılanmaktadır. Öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri “okunması gereken bir kitap” “inşaat” “zengin bir orman” ve “güneş” şeklinde tanımlamaları, onların mülteci öğrencilerin eğitime zenginlik katacak kaynaklar olduğunun farkında olmaları anlamına gelmektedir. Mülteci öğrenciler 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren kapsayıcı eğitim bağlamında Türk okullarında eğitim almaktadırlar. Bu nedenle mevcut sınıfların kültürel ve eğitsel profili değişmektedir (Amaç, 2021). Her öğrenci kendi kültürünü sınıfa getirmekte ve böylece farklı kültürlerden gelen öğrenciler birbirleriyle etkileşim imkânı bulabilmektedir. Bu etkileşimin karşılıklı hoşgörüyü destekleyebileceği, yaşanabilecek sosyal sorunların azaltılmasını sağlayabileceği düşünülebilir. Bu fırsatlar ayrıca öğretmenlerin demokratik sınıf ortamları oluşturmasına katkı sağlayabilecek ve demokrasi kültürünü destekleyecektir. Öte yandan çağdaş eğitim anlayışı gereği farklı kültürlerin etkileşiminin zenginlik ve fırsatlar oluşturduğu bilinmektedir. Dolayısıyla öğretmenler bu durumu fırsat eğitimine dönüştürebilir, ulusal ve uluslararası projeler, araştırmalar, işbirlikli çalışmalar ve etkinlikler yaparak hoşgörü ortamını yaygınlaştırabilirler. Mevcut araştırmada geleceğin öğretmenlerinin mülteci öğrencileri eğitim için bir fırsat olarak görmeleri, eğitimsel açıdan olumlu olarak değerlendirilebilir.

Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan “Sorun Olarak Mülteci Öğrenciler” temasına göre öğretmen adayları mülteci öğrencileri sosyal ve eğitsel açıdan sorun olarak algılamaktadır. Öğretmen adaylarının mülteci öğrenciyi “yabancı”, “kasırğa” vb. şeklinde tanımlamaları, onların mülteci öğrencileri sınıfları ve kendileri için olumsuz olarak algıladıklarını göstermektedir. Afgan, Iraklı, İranlı, Özbek, Ruslar ve Suriyeliler çeşitli nedenlerle Türkiye’ye sığınmış ve Türkiye’de hayatlarına devam etmektedirler. Sığınmacılar arasında sayı olarak en fazla olan Suriyelilerdir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021b). Suriyeli mültecilerin sayı olarak fazla olması ve özellikle okul çağındaki mültecilerin Türk okullarında, Türk öğrencilerle birlikte eğitim alması, bu insanlarla olan etkileşimi artırmıştır. Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Mardin ve Hatay gibi sınır illerindeki mülteci öğrenci nüfusunun fazlalığı etkileşimi daha da farklı kılmaktadır. Örneğin, mülteci öğrenci sayısının fazlalığından dolayı mevcut sınıflardaki öğrenci

sayıları artmıştır. Bu nedenle de bazı okullarda mecburi olarak ikili (sabahçı-öğrenci) eğitim yapılmaya başlanmıştır. Öte yandan mülteci öğrencilerin Türkçe konusunda sıkıntı yaşamaları, Türk öğrenci ve öğretmenler için sorunlar oluşturmuş ve bu da herkesi etkilemiştir. Bu araştırmanın katılımcıları Suriyeli mülteci nüfusunun yoğun olduğu şehirlerde ikamet etmekte ve genel olarak mültecilerle sosyal hayatta etkileşimde bulunmaktadır. Bu kapsamda katılımcıların mülteci öğrenciyi sorun olarak algılamaları özellikle bu temayı farklı kılmaktadır. Öğretmen adaylarının mülteci öğrenciyi bir sorun olarak algılamaları, özellikle son yıllarda mülteci sayısının artmasından, “misafirlik” sürecinin uzamasından, mültecilerin politik tartışmalara konu edilmesinden ve sosyal medyadaki olumsuz haberlerden kaynaklanmış olabilir. Zira benzer bir çalışmada Torun ve Demirtaş (2018) medyada yer alan olumsuz haberleri, öğretmen adaylarının olumsuz algılarının bir nedeni olarak göstermişlerdir. Yine benzer bir çalışmada Tezcan (2019) öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri tehdit olarak algıladıklarını tespit etmiştir. Ayrıca Kara, Yiğit ve Ağırman (2016) yaptıkları çalışmada Türkçe öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının çoğunun mülteciler hakkında olumsuz algılara sahip olduğunu belirtmektedir. Mevcut çalışmada öğretmen adaylarının küçük bir bölümü, mülteci öğrencileri sorun olarak algılamış ve tanımlamış, mülteci öğrencileri bir tehditten ziyade öğretmenliği ve sosyal yaşamı zorlaştıran bir olgu olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla bu çalışmada elde edilen bulgular alanyazındaki çalışmalarla kısmen örtüşmekte ve açıklanabilmektedir.

Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan “Geçici Bir Durum Olarak Mülteci Öğrenciler” temasına göre öğretmen adayları mülteci öğrencileri kalıcı olmayan gelip geçici bir grup olarak algılamaktadırlar. Öğretmen adaylarının mülteci öğrenciyi “misafir”, “göçmen kuş”, “kelebek”, “ödünc eşya”, “turist” ve “kıracı” şeklinde tanımlamaları, onların mülteci öğrencileri geçici bir durum olarak algıladıklarını ifade etmektedir. Buna göre öğretmen adayları, mülteci öğrencilerin bir gün evlerine, öz yurtlarına geri döneceklerini düşünmüşlerdir. Türkiye, Suriyeli mültecileri resmi olarak “Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler” (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021a) ve “Geçici Koruma Altındaki Suriyeli” (MEB, 2021) şeklinde adlandırmaktadır. Bu tanımlama öğretmen adaylarının algısının temel kaynağı olabilir. Zira Suriye’deki karışıklıkların ortaya çıktığı ve Suriyelilerin Türkiye’ye sığındığı ilk zamanlarda, Türkiye bu sığınmacıları misafir olarak tanımlanmıştır. Çünkü sığınmacıların kısa bir süre içerisinde yurtlarına geri döneceği düşünülmüştür. Ancak savaşın uzaması, karışıklıkların sona ermemesi ve güvenli bölgelere geri dönüşün sağlanması için gerekli alt yapının henüz tamamlanmamış olması nedeniyle mültecilerin misafirliği “ev sahipliğine” dönüşmüş; hatta bazılarına Türk vatandaşlığı verilerek kalıcı olmaları sağlanmıştır. Her ne kadar öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri geçici bir durum olarak algılamaları olumlu gibi görünse de, mülteci öğrenci kavramının hassasiyeti ve etkileri göz önüne alındığında öğretmen adaylarının bu yaklaşımı olumsuzluklara neden olabilir. Çünkü mülteci öğrencileri görmezden gelmek, onların gerçekliğini ve durumlarını kabul etmemek, desteğe, yardıma ve topluma kazandırılmaya ihtiyaç duyan bir grubu olum-

suz etkileyebilir. Alanyazında Durmuş ve Baş'ın (2016) gerçekleştirdiği benzer bir çalışmada öğretmen adayları mültecileri "belirsizlik içerisinde" tanımlamışlardır. Dolayısıyla bu çalışmada elde edilen bulguların alanyazınla örtüştüğü söylenebilir. Mülteci çocukların eğitimi Dryden-Peterson'ın (2017) ifadesiyle belirsiz ve bilinmeyen bir geleceğe hazırlanan bir süreçtir. Bu belirsizliğin ortadan kaldırılmasında eğitime, öğretmene çok fazla iş düşmektedir. Bu kapsamda da öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri belirsizlik içerisinde algılamalarının tarafsız bir yaklaşımdan ziyade olumsuz bir yaklaşım ifade ettiği söylenebilir.

Çalışmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Bu çalışmanın bulguları ve sonuçlarının öğretmen eğitimi ve öğretmenlik mesleği açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ancak çalışmanın yöntemsel bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma sadece bir eğitim fakültesinin son sınıf öğrencileri ile kesitsel olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçların genellenememesi önemli bir sınırlılıktır. Öte yandan elde edilen bulgular öğretmen adaylarının mülteci kavramı hakkındaki algıları hakkında çıkarımlar yapmamızı sağlasa da, bu algıların nedenlerinin ve sonuçlarının kestirilmesi için farklı kanıtlara ve çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar temelinde şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Öğretmen adayları dezavantajlı öğrenciler olarak mültecilerin eğitimi konusunda pedagojik, psikolojik ve sosyolojik desteklenebilir.
- Öğretmen adayları, mülteci öğrencilerin buldukları sınıfları çeşitli platformlarda fırsat eğitimine dönüştürecek projeler oluşturabilmesi için teşvik edilebilir.
- Öğretmen adaylarının mülteci öğrencileri tanımasına ve eğitim ihtiyaçlarını giderecek yetkinlikleri kazanmasına yönelik seminer, ders, atölye çalışmaları, gözlem imkânları sağlanabilir.
- Mülteci öğrencilere yönelik olumsuz algıların önüne geçilmesi veya azaltılması için eğitim fakültesi akademisyenleri farklı stratejiler geliştirebilir.

Kaynakça

- Akar, H. ve Yıldırım, A. (2009). Change in teacher candidates' metaphorical images about classroom management in a social constructivist learning environment, *Teaching in Higher Education*, 14(4), 401-415. <https://doi.org/10.1080/13562510903050152>
- Akyol, C. ve Kızıltan, Ö. (2019). Öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 937-961.
- Altun, S. A. ve Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının “eğitim” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3), 328-354.
- Amaç, Z. (2021). Kapsayıcı eğitim ve ilkökul öğretmenleri: Sistematik bir inceleme. *Electronic Journal of Education Sciences*, 10(19), 74-97.
- Amaç, Z. ve Yaşar, M. R. (2018). İlk ve ortaokullardaki Suriyeli öğrencilerin eğitimi: Türkiye’de yapılan akademik çalışmalar üzerine sistematik bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science*, 85, 417-434. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.14519>
- Atik, A. D. (2020). Pre-service science teachers' perception of distance education: A metaphor analysis. *International Journal of Scholars in Education*, 3(2), 148-170.
- Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi. (1951). *Mültecilerin hukuki durumuna dair sözleşme*. <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/179-199.pdf>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR). (2019). *Left behind refugee education in crisis*. <https://www.unhcr.org/education.html>
- Boyacı, A. ve Öz, Y. (2019). Refugee education policies. In Information Resources Management Association (Ed.) *Immigration and the current social, political, and economic climate: Breakthrough in research and practice*. IGI Global.
- Buchanan, J. (2015). Metaphors as two-way mirrors: Illuminating pre-service to in-service teacher identity development. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(10), 33-50. <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2015v40n10.3>
- Casebeer, D. (2015). Mapping preservice teachers' metaphors of teaching and learning. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 12(3), 13-23.
- Ciğerci, F. M. ve Güngör, F. (2016). The problems encountered by the foreign primary school students from the perspective of classroom teachers (Bilecik sampling). *Journal of Education and Future*, 10, 137-164.
- Çifçi, T., Arseven, İ., Yıldız, A. ve Orhan, A. (2020). Mülteci öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunlar: Sivas ili örneği. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(3), 1033-1057.
- Dryden-Peterson, S. (2015). *The educational experiences of refugee children in countries of first asylum*. Washington, DC: Migration Policy Institute. Erişim adresi: <http://www.migrationpolicy.org/research/educational-experiences-refugee-children-countries-first-asylum>
- Dryden-Peterson, S. (2017). Refugee education: education for an unknowable future. *Curriculum Inquiry* 47(1), 14-24. <https://doi.org/10.1080/03626784.2016.1255935>

- Durmuş, E. ve Baş, K. (2016, 28-30 Nisan). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mülteci kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analiz edilmesi* [Sözlü bildiri]. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (USBES2016), Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ekici, G. ve Akdeniz, H. (2018). Öğretmen adaylarının “sınıfta disiplin sağlamak” kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 26-37. <https://doi.org/10.14582/DUZGEF.1854>
- Eminoğlu, N. ve Eminoğlu, M. F. (2020). Suriyeli mülteci öğrenci, okul ve öğretmen algılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 387-399.
- Er, A. R. ve Bayındır, N. (2015). Pedagogical approaches of elementary teachers for primary refugee children. *International Journal of Social and Educational Sciences*, 2(4), 175-185.
- Gosselin, C. ve Meixner, E. (2015). Blank canvas and glass ceiling: Using visual metaphors and narratives to examine preservice teacher development, *Multicultural Perspectives*, 17(2), 73-80. <https://doi.org/10.1080/15210960.2015.1022445>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2021a, 9 Haziran). *Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet dağılımı*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2021b, 9 Haziran). İkamet izinleri. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>
- Güler, G., Akgün, L., Öcal, M. F. ve Doruk, M. (2012). Matematik öğretmeni adaylarının matematik kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 25-29.
- Gültekin, M. (2013). İlköğretim öğretmen adaylarının eğitim programı kavramına yükledikleri metaforlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 126-141.
- Gürkan, U. (2019). Metaphorical perceptions of school administrators who have Syrian students about themselves. In İ. B. Kanlı (Ed.), *Strategic perspectives on sustainable development and migration issues in Turkey and abroad* (pp. 133-151). Cambridge Scholars Publishing.
- Hamilton, E. R. (2016). Picture this: Multimodal representations of prospective teachers' metaphors about teachers and teaching. *Teaching and Teacher Education*, 55, 33-44. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.12.007>
- İbret, B., Recepoğlu, E., Karasu Avcı, E., ve Recepoğlu, S. (2018). Öğretmen adaylarının “demokrasi” kavramına yönelik metafor algıları. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 421-441. <https://doi.org/10.7596/taksad.v7i5.1763>
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının “öğretmenlik” kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 471-484.
- Kanu, Y. (2008). Educational needs and barriers for African refugee students in Manitoba. *Canadian Journal of Education*. 31(4), 915-940.

“Mülteci Öğrenciler Kanadı Kırık Kuşlar Gibidir”: Öğretmen Adaylarının Mülteci Öğrenci...

- Kara, Ö. T., Yiğit, A. ve Ağırman, F. (2016). Çukurova üniversitesi Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin Suriyeli mülteci kavramına ilişkin algılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(4), 945-961.
- Keskin, S. C., Karaloğlu, İ., Tufan, S., Karatepe, Ö. ve Keskin, Y. (2019). Perception of migration in the metaphors of 6th, 7th and 8th-grade students in Turkey. *Universal Journal of Educational Research*, 7(5), 1319-1332. <https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070517>
- Kılıncı, F. E., Karayel, F. ve Koyuncu, M. (2018). Türk ve Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin metaforlarının belirlenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40/2), 37-54.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (Çev. G. Y. Demir). Paradigma Yayınları.
- Marchant, G. J. (1992). A teacher is like a ...: Using simile lists to explore personal metaphors, *Language and Education*, 6(1), 33-45. <https://doi.org/10.1080/09500789209541323>
- Mellado, L., Montaña, J. L., Luengo, M. R. ve Bermejo, M. L. (2018). Evolution of the personal teaching models of prospective secondary school science teachers as expressed through metaphors. *Cultural Study of Science Education*, 13, 957-982. <https://doi.org/10.1007/s11422-018-9856-2>
- Miles, M. B. ve Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd Edition). California: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2021, 10 Mayıs). *Göç ve acil durumlarda eğitim daire başkanlığı Mayıs internet bülteni*. http://hbogm.meb.gov.tr/meb_ays_dosyalar/2021_05/21110500_MayYs2021_internet_bulteni_.pdf
- Özbaş, M. (2014). İlköğretim okulu yöneticilerinin aile memnuniyetini karşılama düzeyine ilişkin veli görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 243-258.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2006). Functions of metaphor in teaching and teacher education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315. <https://doi.org/10.1080/10476210601017386>
- Saban, A. (2010). Prospective teachers’ metaphorical conceptualizations of learner. *Teaching and Teacher Education* 26(2), 290-305. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2009.03.017>
- Sağlam, H. İ. ve İlksen Kanbur, N. (2017). Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323.
- Seferoğlu, G., Korkmazgil, S. ve Ölçü, Z. (2009). Gaining insights into teachers’ ways of thinking via metaphors. *Educational Studies*, 35(3), 323-335. <https://doi.org/10.1080/03055690802648135>
- Shaw, D. M. ve Mahlios, M. (2011). Literacy metaphors of pre-service teachers: Do they change after instruction? Which metaphors are stable? How do they connect to theories? *Journal of Education for Teaching*, 37(1), 77-92. <https://doi.org/10.1080/02607476.2011.538274>

- Sözer, Y. ve Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel veri analizi süreci. B. Oral ve A. Çoban (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 249-283). Pegem Akademi.
- Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2016). Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde sınıf öğretmenlerinin uygulamaları. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 130-138.
- Taze, H. K. ve Aktın, K. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mülteci kavramına yönelik metaforları. A. Solak (Ed.). *Şiddet ve sosyal travmalar içinde* (s. 69-102). HEGEM Yayınları.
- Tezcan, G. (2019). The pre-service teachers' metaphorical perceptions about Syrian asylum seekers' children. *International Journal of Progressive Education*, 15(2), 9-29. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2019.189.2>
- Torun, F. ve Demirtaş, Ç. (2018). Medyada yer alan haberlerin öğretmen adaylarının Suriyelilere yönelik algılarına etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 1211-1226. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>
- Turan, M., Yıldırım, E. ve Tıkman, F. (2016). Öğretmen adaylarının eğitim ve bazı temel kavramlara ilişkin metaforik algıları. *Education Sciences (NWSAES)*, 11(4), 217-242. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.4.1C0663>
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (2019). Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr>
- Uzun, Z. ve Özcan, E. (2017). Sosyoloji lisans öğrencilerinin Suriyeli sığınmacı ve mülteciler hakkındaki metaforik algıları. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2925-2948. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i3.4829>
- Yaşar, M. R. ve Amac, Z. (2018). Teaching Syrian students in Turkish schools: Experiences of teachers. *Sustainable Multilingualism*, 13, 232-244. <https://doi.org/10.2478/sm-2018-0019>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakul, A. ve Tok, T. N. (2018). Öğretmen gözüyle mülteci/göçmen öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46-58.